

Rodzina w szkolnej profilaktyce uzależnień. Red. B. Kałdon, Z. Kwaśnik. Stalowa Wola 2005 ss. 263.

Problematyka uzależnień od substancji psychoaktywnych obejmuje wiele dyscyplin wiedzy i podejmowana jest przez różne ośrodki badawcze i centra profilaktyczne. Uświadomienie sobie kosztów osobowych i społecznych uzależnień od alkoholu i narkotyków powoduje wzrost zainteresowania metodami resocjalizacji pomagającymi wychodzić z nałogu. Inicjatywa Wydziału Zamiejscowego Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli wychodzi naprzeciw oczekiwaniom różnych środowisk

szukających pogłębionej analizy zjawiska i wskazania dróg wychodzenia z kryzysu. Organizatorzy specjalistycznego sympozjum zgromadzili znawców z różnych zakresów podejmujących kwestie uzależnień od strony pedagogiki, psychologii, socjologii i teologii. Przedstawili oni zagadnienia w ujęciu teoretycznym i praktycznym.

Recenzowana pozycja stanowi publikację tekstów wystąpień oraz materiałów dołączonych. Zawartość artykułów, zamieszczonych w tym opracowaniu, obejmuje 15 tekstów zgrupowanych w trzy bloki tematyczne. W pierwszym z nich przedmiotem zainteresowań jest rodzina ukazywana od strony różnych wyzwań w postaci alkoholizmu i narkomanii. Drugim zagadnieniem jest społeczny wymiar uzależnień rozpatrywany od strony przyczyn i skutków choroby alkoholowej i uzależnienia od narkotyków. Kwestie profilaktyki w zakresie działań prawnych i metod resocjalizacji należą do kolejnej grupy tematów. Teksty zawarte w książce mają nierówny charakter pod względem merytorycznym i stylistycznym. Niektóre z nich stanowią naukowe opracowania oparte na badaniach własnych, inne są pracami o charakterze przeglądowym i referują zagadnienia znane z innych opracowań. Obok artykułów o charakterze twórczym w materiałach zawarte są świadectwa z pracy społecznej oraz refleksje na temat zagrożeń życia społecznego.

Artykuł Renaty Stojckiej-Zuber prezentuje kwestię wpływu dysfunkcjonalności rodziny na zaburzenia socjalizacji dziecka. Po określeniu czym jest rodzina dysfunkcyjna, autorka wskazała na alkoholizm, niewłaściwe metody wychowawcze oraz warunki materialno-bytowe jako czynniki zaburzające rozwój społeczny dziecka.

Tekst Zbigniewa Kwaśnika, podejmujący temat społeczno-ekonomicznych uwarunkowań transformacji gospodarczej w Polsce, stanowi pracę przeglądową przybliżającą kilka aspektów przemian gospodarczych bez pretendowania do przedstawienia całościowej oceny sytuacji.

Bardzo wartościowy i instruktywny artykuł Barbary Kałdon *Pedagog szkolny wobec dzieci z rodzin alkoholowych* ma formę świadectwa z wieloletniej pracy pedagoga szkolnego uzupełnionego danymi z literatury przedmiotu. Prezentację uzależnienia od sekt zawiera tekst Piotra T. Nowakowskiego, który omawia podatność osobistą, wpływ grupy kultowej oraz skutki przynależności do sekt. Autor w sposób syntetyczny podejmuje szereg zagadnień związanych z tematem.

Charakter badawczy ma artykuł prof. Krystyny Ostrowskiej z Warszawy zatytułowany *Rodziny uczniów pijących alkohol i eksperymentujących z narkotykami i uczniów bez takich problemów*. Autorka wskazała na sytuację rodzinną uczniów i wpływ klimatu rodziny na postawy uczniów. Podobne badania przeprowadzał ks. Jan Śledzianowski, który podjął trud obserwacji działalności szkoły w zakresie profilaktyki i wychowania młodszego pokolenia w wolności od uzależnień. Po prezentacji części teoretycznej autor przedstawił ocenę postawy nauczycieli wobec wagarów uczniów oraz przeanalizował niepowodzenia szkolne.

Kwestię profilaktyki podjął Krzysztof Przybycień w tekście *Z profilaktyki uzależnień*. Praca ma charakter przeglądowy i przybliża znaczenie pojęć oraz cele profilaktyki i opisuje trzy etapy działań profilaktycznych. Opracowanie Zofii Ostrianskiej dotyczy współpracy rodziny z problemem alkoholowym w działalności profilaktycznej szkoły. Autorka rozważa wpływ współczesnych przemian społecznych w Polsce na współpracę rodziny i szkoły. Dostrzegając duże szanse współdziałania,

proponuje konkretne wskazania usprawniające wspólne pomaganie dzieciom z rodzin alkoholowych. Artykuł stanowi jedno z lepszych opracowań zbioru.

Charakter teologiczny mają teksty dwóch kapucynów zaproszonych do udziału w sesji. O. Marek Skowroński w artykule *Rodzina dziecka zagrożonego uzależnieniem*, dzieląc się doświadczeniami ze swej pracy w Ośrodku Apostolstwa Trzeźwości w Zakroczymiu, wskazuje na uwarunkowania powstawania nałogu pijaństwa i poddaje analizie teologicznej zjawisko sięgania po alkohol. Rozważania o. Rolanda Prejsa *Spowiednik wobec zagrożeń alkoholowych dziecka. Zagadnienia wybrane* mają charakter teologicznomoralny i dotyczą postawy kapłana w konfesjonale wobec dzieci spowiadających się z używania alkoholu przez nich samych lub przez ich rodziców. Pomagają one zrozumieć uwarunkowania spowiedzi ze strony penitentów.

Teresa Zbyrad w artykule *Spółeczno-kulturowe uwarunkowania uzależnień* poświęca wiele stron na wyjaśnianie pojęć znanych z ujęć słownikowych. Przedstawione zjawiska społeczne nie od razu zostały też ujęte jako przyczyny powstawania uzależnień. Ciekawą tematykę podejmuje referat Barbary Wolny zatytułowany *Rola wychowania fizycznego w przeciwdziałaniu uzależnieniom dzieci i młodzieży*. Autorka podkreśla dowartościowanie wychowania fizycznego w reformie szkolnictwa oraz wylicza wartości wnoszone przez sport.

Referat ks. Czesława Cekierey, poświęcony wstępnej diagnozie i pomocy w uzależnieniach od środków psychotropowych, jest cennym opracowaniem tematu zawierającym najważniejsze dane statystyczne i opis mechanizmów uzależnienia. Prezentacja metod przeprowadzania diagnozy osób uzależnionych została uzupełniona o wskazania, w jaki sposób pomagać tym osobom. Interesujące skądinąd treści, zawarte w tekście p. Bożeny Kopeć na temat regulacji prawnych, są raczej zestawieniem materiałów na ten temat zebranych z dokumentów prawnych.

Artykuły, umieszczone w książce, obejmują cały szereg spraw z zakresu problematyki uzależnień. Opisują one zjawisko patologii społecznych, ale też analizują przyczyny ich powstawania i narastania oraz podają konkretne sposoby wychodzenia z kryzysu. Wielość ujęć i ich interdyscyplinarny charakter sprawiają, że książka stanowi cenną pozycję na rynku księgarskim. Winna ona dotrzeć do wielu szkół i ośrodków pomocy społecznej, gdyż jej szczególnym adresatem są nauczyciele i wychowawcy. Pozycja ta może być też użytecznym narzędziem dla rodziców i inspirującą lekturą dla ludzi młodych poszukujących najlepszych dróg realizacji swego ludzkiego powołania.

Andrzej Derdziuk OFM^{Cap}
Instytut Teologii Moralnej KUL